

УДК 317:772.3

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v053.2025.24>**І. І. Мачуліна**ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-2704-4543>

кандидат соціологічних наук,

доцент кафедри соціально-психологічних і гуманітарних наук

Дніпровського державного технічного університету

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНІ ПРАКТИКИ МОЛОДІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА РИЗИКИ

Постановка проблеми. Сучасне суспільство характеризується значним зростанням ролі цифровізації в житті сучасної особистості як в побутових так і в навчально-професійних практиках. Цифровізація – одна з основних тенденцій розвитку інформаційного суспільства, яка формує та надає доступ до різних сфер життєдіяльності, підвищує якість та охоплення певних послуг, розширює спосіб співпраці та надає більші можливості для комунікації між людьми. Розширення цифрового простору та збільшення його ролі в житті сучасної людини веде до формування нового рівня буття: реального та віртуального.

На відміну від інших соціальних груп, цифровізація особливо впливає на молодь як на найбільш мобільну соціальну групу, яка є більш адаптованою до сприйняття та трансляції нових форм культури, цінностей та практик. Молодь як представник «цифрового покоління» відчуває найбільшу необхідність у використанні новітніх технологій. Разом з тим, формування та розвиток цифрового суспільства, з однієї сторони, сприяє розвитку сучасної молоді, допомагає швидше адаптуватися до умов сучасного суспільства, а з іншої – породжує певні труднощі та ризики, які актуалізують необхідність наукового аналізу. Отже, у зв'язку з активним зростанням цифровізації, значно підвищується зацікавленість соціальними практиками молоді, які переміщуються у віртуальний простір.

Аналіз останніх досліджень з даної теми. Актуальність проблем, присвячених вивченню функціонування інформаційного суспільства, а також ролі інформаційних технологій досліджується в працях як зарубіжних (Д. Белл, М. Кастельс, Дж. Мартін, І. Масуда, Е. Тоффлер), так і сучасних українських (Ф. П. Власенко, Я. В. Галета, В. В. Кириченко, А. В. Сьомак, О. О. Черниш, М. Ф. Шмиголь) вчених.

Питання ролі цифровізації у різних сферах суспільства, зокрема впливу інформаційних технологій на соціальні практики особистості перебувають у центрі уваги багатьох сучасних науковців. Так, серед українських дослідників, чий науковий пошук пов'язаний з даною тематикою, можна назвати таких, як В. Ю. Арешонков, Н. Л. Бойко,

О. В. Вознюк, О. М. Єфремов, Є. П. Костик, З. І. Кушко, А. С. Кравченко, І. В. Кучерак, Р. Р. Мишок, Г. В. Назарова, О. І. Ордановська, О. В. Осипенко, Н. О. Половая, К. О. Цимбал, О. М. Шеломовська, О. Є. Шкурат та багато інших. Не дивлячись на значну кількість праць присвячених вивченню цифровізації, більшість досліджень спрямовані на аналіз впливу цифрових технологій на певну сферу життєдіяльності особистості. В нашому дослідженні увага концентрується на комплексному аналізі впливу цифровізації на соціальні практики сучасної молоді, а також визначення можливих ризиків.

Отже, мета дослідження полягає у визначенні впливу цифровізації на соціальні практики сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація змінює майже всі сфери життєдіяльності суспільства впливаючи на соціальні практики особистості. Соціальні практики – це спосіб взаємодії особистості як з самим собою, так і з суспільством. Результатом цієї взаємодії є конкретна щоденна звична діяльність. До соціальних практик можна віднести сукупність навичок взаємодії з людьми, з предметами, також це певні практичні знання та навички, результатом яких є вміння виконувати певні дії [1].

В умовах цифрового суспільства, значна частка повсякденних соціальних практик переходить в інтернет-простір, активізуючи нові форми комунікації, споживання, пізнавально-освітніх, розважальних та інших аспектів життя. Отже, процес цифровізації суспільства характеризується трансформацією практик реальних, в практики віртуальні, або в інтернет-практики. Дослідники класифікують інтернет-практики за різними критеріями:

- за принципом застосування виокремлюють: пізнавально-професійну; пізнавально-рекреаційну; соціально-громадську; розважально-ігрову; лінійно-комунікаційну та споживачську інтернет-практику [2];

- за метою перебування користувачів онлайн: для навчання; для спілкування; для розваг; для отримання інформації навчального характеру (діяльність, яка не стосується навчання) [3];

– за мотивом (потребою) здійснення діяльності в інтернеті: потреба в навчальній діяльності; потреба в комунікації; потреба в розвагах [4].

Отже, сьогодні інтернет набув такої популярності завдяки тому, що він задовольняє різні соціальні потреби та володіє цілою низкою унікальних можливостей, а саме: швидкий пошук інформації, спілкування, творчий розвиток, отримання додаткового навчання, додаткові можливості у сфері праці, забезпечення можливостей реалізації діяльності у вільний час тощо.

Так, серед основних причин користування інтернетом за результатами соціологічного дослідження, проведеного у січні 2024 року компанією Digital Global Overview Report, першу п'ятірку складають пошук інформації (60,9 %); бажання залишатися на зв'язку із сім'єю та друзями (56,6 %); перегляд відео й фільмів (52,3 %); отримання інформації про новини та події (51,9 %), а також пошук порад, наприклад, як щось зробити (49,4 %). Серед інших причин користування інтернетом респонденти вказували пошук нових ідей та натхнення (46,1 %); прослуховування музики (45,1 %); пошук продуктів та брендів (43,7 %); заповнення вільного часу (42,6 %); цілі пов'язані з освітою та навчанням (38,6 %); пошук місць відпочинку та подорожей (37,9 %); дослідження проблем здоров'я та медичних продуктів (35,2 %), управління фінансами та заощадженнями (34,2 %), практики пов'язані з бізнесом (29,9 %) та ігри (29,3 %) [5].

В нашому дослідженні розглянуто такі практики молоді, в яких, на нашу думку, відбуваються значні трансформаційні зміни під впливом цифровізації:

- освітні практики;
- практики в сфері зайнятості та праці;
- дозвілєві практики та сфера розваг;
- практики спілкування;
- споживчі практики у сфері шопінгу;
- практики взаємодії з політичними, громадськими структурами.

Освітні практики. Сфера освіти протягом кількох останніх десятиліть істотно змінилася завдяки впровадженню нових інформаційних технологій, інтерактивних форм спілкування і комунікації. Цифровізація дозволяє перевести освітній процес на якісно новий рівень, впливаючи та змінюючи практики навчання. Отже, традиційні освітні практики сьогодні переорієнтовуються в практики електронного навчання, що дозволяє та надає можливості в навчальному процесі активно використовувати Інтернет-технології, електронні навчально-методичні, мультимедійні матеріали, електронні бібліотеки, віртуальні лабораторії і практикуми тощо. В цілому, інтеграція цифрових технологій в освітні практики суттєво покращують якість освіти, підви-

щує її доступність, гнучкість, долає географічні бар'єри, сприяє розвитку цифрових компетентностей тощо [6].

Активний сплеск електронного навчання, зокрема впровадження дистанційної освіти, пов'язане із пандемією COVID-19, а також із повномасштабною війною в Україні. Принциповою відмінністю дистанційного навчання є розвиток самостійної діяльності здобувачів, формуванню відповідального ставлення до освітніх практик з боку здобувачів, самостійного формування швидкості отримання знань в режимі on-line. Крім того, використання інформаційних технологій в освітніх практиках є психологічно прийнятним для здобувачів, оскільки дає змогу перенести вміння поводження гаджетами з повсякденного життя у навчальний процес.

В цілому, практики використання різних цифрових технологій в процесі дистанційного навчання показали, що більшість викладачів вважають найбільш ефективним використання в освітньому процесі відеозв'язку (ZOOM, Skype, Meet та інші) (87,8 %), а також віртуальних освітніх середовищ (74,6 %). Щодо думки здобувачів, то більшість, а саме 74,3 % позитивно ставляться до використання месенджерів в освітньому та навчальному процесі [7].

Не дивлячись на те, що цифровізація відкриває нові перспективи для розвитку освіти в Україні, впровадження цифрових технологій в освітні практики пов'язана з певними викликами, такими як технічні проблеми, обмежений доступ до інтернету, недостатній розвиток цифрової інфраструктури, а також потреба в професійному розвитку всіх суб'єктів освіти тощо. Ризики пов'язують із формуванням «кліпового мислення» студентської молоді, а також із зниженням концентрації уваги на значних об'ємах інформації.

Тому, електронне навчання у вищих навчальних закладах розглядається як перспективне тільки у разі так званої гібридної форми [8]. Саме змішаний формат навчання, що поєднує онлайн-навчання і традиційне навчання надає можливість підвищити якість надання освітніх послуг і сприяє формуванню цифрових компетенцій.

Практики в сфері зайнятості та праці. Сучасні цифрові технології впливають та дають нові можливості у сфері зайнятості і формах організації праці. Використання новітніх технологій, Інтернету зокрема, полегшує пошук роботи, а також розкриває нові можливості для роботодавців [9].

У найближчі 20 років розвиток і активне впровадження новітніх технологій в систему виробництва здатне практично повністю витіснити робітників певних професій, особливо якщо їхні функціональні обов'язки пов'язані зі значним

набором рутинних завдань. Це може бути середній технічний персонал, менеджери виробництв, фахівці з бухгалтерського обліку, секретарі, аудитори, касири та інші [10].

Аналіз результатів соціологічних досліджень, в яких представлено найбільш перспективні професії майбутнього вказують на те, що серед основних тенденцій – видозміна низки професій і посад унаслідок розвитку цифровізації. Так, серед професій, які можуть стати дуже актуальними до 2030 року, за результатами дослідження «Future of Work 2030: як підготуватись до змін в Україні» визначені такі як, консультант цифрової реабілітації, менеджер подорожей у віртуальній реальності, виробник частин тіла, радник з цифрових валют, хірург для збільшення пам'яті, дизайнер сміття тощо. Також будуть розвиватися і стануть більш популярними такі професії: управління штучним інтелектом; діджитал-продюсування, діджитал-сервіс, діджитал-продажі; спеціаліст з цифрових фінансів, редактори персональних сторінок в соцмережах; фахівці з кібербезпеки тощо [11].

Результати дослідження «Людський капітал 2030: Глобальні навички майбутнього», підтверджує тенденцію впливу цифровізації на зміну сфери зайнятості та праці та визначило найбільш актуальні професії, які будуть потрібні в майбутньому: розробник програмного забезпечення; професіонал в роботі з клієнтами; розробник інтернет-контенту; онлайн-учитель та інші [12].

В сучасному суспільстві, трансформація сфери зайнятості також виражається в актуалізації нових видів послуг, що поширюються через мережі і вже сьогодні створюють чимало робочих місць. З'являються нові професії, які пов'язані із цифровою зайнятістю, віддаленим форматом роботи. Популярними є фрілансери, контент-менеджери або контент-редактори, веб-розробники, керівники інтернет-проектів, робота у сфері веб-дизайну, фахівці з розвитку інтернет-ресурсу тощо.

Особливого поширення нестандартна зайнятість у вигляді віддаленої роботи набула в період пандемії. Незважаючи на всі позитивні та негативні моменти, отримані під час карантину, було розкрито потенціал віддаленої праці та після повномасштабного воєнного вторгнення РФ в Україну, ця тенденція не спала, а навпаки, і надалі, набуває своєї актуальності. Отже, маючи високошвидкісний Інтернет можна виконувати практично будь-яку діяльність в будь-якій сфері, і з будь-якої точки світу. Такий формат трансформації сфери зайнятості значно змінює карту професій, а також впливає на необхідність формування інноваційних цифрових компетентностей.

В цілому, вплив цифровізації на соціальні практики в сфері зайнятості та праці вказує на

те, що більшість професій будуть або зникати, втрачаючи свою актуальність, або потребуватимуть якісно нових компетентностей. Вчені, що аналізують цифрову економку країни вказують, що на перший план у працевлаштуванні набувають актуальності надпрофесійні навички та особистісні риси, серед яких: висока працездатність і витривалість, нестандартне мислення, ініціативність, якість аналізу інформації та швидкість прийняття рішень [13]. Також актуалізується попит на міждисциплінарні знання, креативність, м'які навички, вміння самовдосконалюватися в сфері використання інформаційних технологій та безперервно навчатися.

Дозвілєві практики та сфера розваг. В умовах цифровізації суспільства та всеосяжного доступу до інтернету, трансформаційних змін зазнала і сфера вільного часу та дозвілля. Аналіз впливу цифровізації на культурно-дозвілєву сферу суспільства дозволив визначити основні тенденції, що проявляються в трансформаціях дозвілєвих практик.

Серед основних тенденцій можна виокремити віртуалізацію або інтернетизацію сфери дозвілля та вільного часу. Так, інтернет надає значні можливості у виборі видів дозвілєвої діяльності, враховуючи різні соціокультурні, інформаційні вподобання та потреби. За допомогою мережі інтернет можна переглянути театральну виставу, кінофільм, відвідати віртуальну екскурсію видатних музеїв тощо. Взаємодія у вільний час через Інтернет дозволяє долучитися до віртуальних мандрівок, медіаторчості, електронних бібліотек, додаткового навчання, мистецтва. В інтернет-середовищі багато розваг для будь-яких віків і інтересів. Можна проходити онлайн-тести, становити персональні гороскопи, знайомитися, спілкуватися, грати в ігри, ділитися цікавою інформацією та багато чого іншого.

Серед основних тенденцій, що спричинена впливом інформатизації можемо відзначити поступову трансформацію деяких видів та форм дозвілєвої діяльності. Таким чином, деякі види дозвілля втрачають свою популярність (технічна творчість, художні і народні промисли), інші зазнають певних змін (дискотека, читання). Крім того, виникають абсолютно нові види діяльності, які раніше взагалі не існували в практиці проведення дозвілля (ведення блогів, відеощоденників, графіті та ін.) [14].

Також однією з тенденцій, що характеризує сферу сучасного дозвілля є його одомашнення. Це пов'язано з можливістю урізноманітнювати домашнє дозвілля, оскільки вдома у людини є багато сучасних приладів, електронних гаджетів, персональних пристроїв, і найголовніше, доступ до інтернету.

В цілому, результати соціологічних досліджень показують, що практики в сфері вільного часу та дозвілля сучасної молоді найчастіше пов'язані з інтернетом (82 %). Трохи менше, слухають музику (67 %), готують їжу (62 %), турбуються про дім (58 %), переглядають відео (55 %) і телебачення (50 %). Також у вільний час 49 % респондентів прогулюються по місту, 29 % займаються з дітьми, стільки ж (29 %) навчаються, 20 % грають в комп'ютерні ігри, приймають або відвідують гостей (20 %), займаються у спортзалі (19 %) та займаються рукоділлям (11 %) [15].

Отже, не дивлячись на те, що дозвілліве інтернет-практики сьогодні набувають значної популярності серед молоді, треба звернути увагу і на певні ризики пов'язані з активним використанням інтернету як засобу дозвіллівеї діяльності. Негативні наслідки в сфері вільного часу та дозвілля, можуть виражатися в інформаційній нерівності, комп'ютерній та ігровій залежності, пасивно-споживацькій направленості дозвіллівих практик, що мінімізує фізичну активність особистості та негативно впливає на здоров'я користувачів.

Практики спілкування. Інтернет-спілкування сьогодні настільки глибоко увійшло в повсякденне життя сучасної людини, що уявити розпорядок дня без «занурення» у віртуальний простір майже неможливо. В сучасній літературі, що присвячена вивченню впливу інтернету на сферу спілкування, можна знайти багато понять: «мережеве спілкування», «електронне спілкування», «онлайн-спілкування» тощо. Всі ці поняття часто застосовуються як синоніми та використовуються для позначення спілкування через мережу Інтернет. Основним інструментом віртуальної комунікації можна сміливо назвати соціальні мережі та месенжери.

За результатами соціологічних досліджень 78 % опитаних українців використовують месенджери саме для спілкування. Як правило серед тих, хто користується месенджерами, користується відразу двома або тьома месенджерами. Лідером серед них в Україні є Viber, який люди вважають найбільш популярним для себе. Отже, користуються ним загалом 66 % (інформація за останні 7 днів користування). Далі йдуть Telegram (41 %) і Facebook (34 %) [16].

Спілкування в інтернеті, як і будь яка інша практика в мережі найбільш популярна серед підлітків та молоді. Так, щодо привабливості спілкування в реальному житті або в мережі, більша частина підлітків (68,8 %) висловлюється за більш комфортне спілкування в інтернеті. Крім того, з віком віртуальне спілкування для підлітків та молоді стає ще більш комфортним способом комунікації [17]. Саме в мережі молодим людям легше обговорювати особисті почуття, секрети та інші теми.

Отже, спілкування в інтернеті відіграє важливу роль в житті молодих людей, впливає на формування особистості та процес соціалізації. Разом з тим, треба розуміти ризики користування інтернетом, можливі негативні наслідки спілкування з незнайомими людьми та поширення власної персональної інформації. Тому важливо підвищувати обізнаність щодо безпечного користування соціальними мережами та формувати культуру віртуального спілкування.

Споживчі практики в сфері шопінгу. Сучасне суспільство з розвитком інформаційних технологій надає значні можливості для споживацьких практик, зокрема в сфері шопінгу. Люди, які живуть далеко від великих міст, досить обмежені у виборі тих товарів, яких їм не вистачає. У великих містах у людей велика зайнятість, яка не дає змоги знайти час для повноцінного офлайн шопінгу. Але на допомогу приходить Інтернет. У мережі з'явилася величезна кількість Інтернет магазинів, і тепер перебуваючи навіть у самій глибинці можна придбати потрібний товар через Інтернет. Саме цікаве, що ціна іноді виходить набагато нижче разом з доставкою, ніж цей же товар купувався у звичайному магазині.

Так, результати соціологічного дослідження, що було проведено компанією Kantar, вказують на те, що у 2024 році 93 % респондентів мають досвід онлайн-шопінгу. Для пошуку інформації про товари які їм потрібні 31 % опитаних використовують пошукові системи, соціальні мережі, а також безпосередньо сайти продавців. За останні три місяці 54 % респондентів замовляли товари в інтернеті. Найчастіше українці купують товари для дому, електроніку, одяг, косметику. При сплаті товарів, які українці купують в інтернеті більшість, а це 68 % українців користуються онлайн-банкінгом. 39 % з них сплачують покупки за допомогою смартфона [18]. Отже, сфера шопінгу в цифровому суспільстві теж зазнає трансформацій та змінює реальні практики на віртуальні практики споживання.

Практики взаємодії з політичними, громадськими структурами. Результати соціологічних досліджень щодо громадянської активності онлайн показують те, що українці в мережі Інтернет дуже часто контактують з владними та громадянськими структурами, зокрема отримують електронні державні послуги, такі як е-реєстрація, е-довідка, е-черга та інші. Також, останнім часом значно підвищилась онлайн активність щодо відстеження інформації по звітності за прибутками та податками чиновників, прозорості фінансових операцій, звітів їх діяльності, витрачання бюджетних коштів, відстеження заходів запобігання корупції тощо [19]. Також актуальною серед молоді є соціально-політична інтернет-поведінка, особливо в умовах воєнного стану в країні [20].

Дослідження визначення активності користування цифровими послугами, що було проведено КМІС у 2023 році, показало, що українці є досить активними користувачами електронних послуг. Так, більша половина респондентів, а саме 64 % відповіли, що за останній рік користувалися різними державними сервісами онлайн. При чому, більшість із тих, хто є користувачем онлайн послуг, повідомив про позитивний досвід користування даними послугами – це майже 80 % респондентів.

Найбільш популярний державний сервіс серед українців – це «Дія». Дослідження показало значний приріст користувачів даного застосунку з 13 % у 2020 році до 51 % на початок жовтня 2023 року. Також, в топ-5 найбільш популярних онлайн послуг, окрім вже згаданої «Дії» визначено такі: послуги, що стосуються особистого транспорту (18,5 %), отримання субсидій, пільг, соціальних виплат (17,8 %), питання пенсійного забезпечення (16 %) та послуги пов'язані з отриманням паспортів, а також інші контакти з Державною міграційною службою (13,7 %) [21]. Серед користувачів онлайн-держсервісів більша частина молодих людей у віці 18–29 років. Серед користувачів старше сорока років кількість значно менша – близько 30 %.

В цілому, результати соціологічних досліджень, вказують на досить активну тенденцію в онлайн-користуванні державними сервісами, що розроблені та впроваджені Міністерством цифрової трансформації України.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Комплексний аналіз впливу цифровізації на соціальні практики молоді вказує на те, що проблема є достатньо складною та багатоаспектною. Повсякденне використання інтернет-технологій в сучасному суспільстві стає невід'ємною складовою соціальних практик молоді у багатьох сферах її життєдіяльності. Під впливом цифровізації спостерігається часткове, а іноді й повне переміщення деяких форм та способів взаємодії із соціумом у віртуальний простір. Сьогодні вже звичним стали такі інтернет-практики, як пошук інформації через мережу, спілкування, ділова та професійна взаємодія, організація свого дозвілля та вільного часу, знайомство з новими людьми, придбання товарів (так званий «віртуальний шопінг») тощо.

Разом з тим, цифровізація має дуалістичну природу, що проявляється не тільки в можливостях, які в узагальненому вигляді зводяться до підвищення мобільності людей і бізнесу, зростання якості життя, посилення доступності та швидкості обробки інформації, а ще й породжує значні проблеми та ризики. Так, серед можливих ризиків цифровізації можна виокремити такі, як інтернет-залежність, обмежена соціалізація,

зниження інтелектуальних здібностей людини, психологічні розлади, а також кіберзлочини, різноманітні інтернет-шахрайства тощо. Саме тому, щоб не потрапити в «цифрову халепу», треба вміти протистояти викликам сучасного цифрового простору. Це актуалізує необхідність формування інформаційно-цифрової культури та розвитку медіаграмотності сучасної особистості, що обумовлює подальші перспективні дослідження в цій темі.

Література

1. Денисюк Ж. З. Інтернет-комунікація як тренд повсякденних соціальних практик. *Культура і сучасність*. 2016. № 1. С. 27–31.
2. Бойко Н. Громадянська активність онлайн: до соціологічного портрету українського користувача інтернету. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. 2018. № 1(37). Київ : ІВЦ «Політехніка». С. 61–65.
3. Хміль Я. В. Видове різноманіття інтернет-практик українських студентів. *Грані*. 2015. № 12/1. С. 100–103.
4. Галіч Т. Пріоритетність освітніх та комунікаційних практик використання студентами мережі Інтернет. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2010. № 891. С. 188–191.
5. Популярність соцмереж і можливості для брендів. Як людство взаємодіє з цифровими технологіями – ZBIT DIGITAL 2024. 561с. URL: <https://mediamaker.me/yak-lyudstvo-vzayemodiye-z-cyfrovyumu-tehnologiyamu-zvit-digital-2024-8566/> (дата звернення: 25.03.2025).
6. Поліщук Н. В., Бугаєнко Т. І., Лемешева Н. В. Підвищення якості вищої освіти за допомогою цифрових технологій та дистанційного навчання для здобувачів вищої освіти в Україні. *Академічні візії*. 2024. №38. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1561> (дата звернення: 25.03.2025).
7. Аналітична довідка щодо тенденцій організації дистанційного навчання у закладах вищої освіти у 2021/2022 навчальному році в умовах воєнного стану (за результатами онлайн-анкетування учасників освітнього процесу). Державна служба якості освіти України. 2022. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/ANALITICHNA-DOVIDKA-ZVO_12.06.pdf (дата звернення: 25.03.2025).
8. Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Гібридизація у вищій освіті в умовах впровадження технологій електронного навчання. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2016. Вип. 72. С. 137–144.
9. Червінська Л. П. Зайнятість на цифрових платформах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка» : Науковий журнал. 2020. № 16(44). С. 113–117.
10. Шкурат М. Є., Кушко З. І., Шкурат О. Є. Аналіз стану світового ринку праці в умовах глобальної

діджиталізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 4 (274). С. 66–79.

11. Future of Work 2030: як підготуватись до змін в Україні: Звіт дослідження / Зайцева-Чіпак Н. О., Саприкіна М. А., Гондюл О. Д. Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» (Career Hub, експертна платформа). 2021. 124с. URL: https://careerhub.in.ua/future-of-workresearch.pdf?fbclid=IwAR1Po761mINiEVxFpfJOCwboRJCe48oFc dWROlUo1lqCH gr9NHgF2_DuDyo (дата звернення: 10.04.2025).

12. Людський капітал 2030: Глобальні навички майбутнього. Національне агенство кваліфікацій. 2021. 20с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XHZ eW0b4NwPFgI1Wa7XOeCT1Ml6mqD6c/view?fbclid=IwAR3sslqSz743NyCNNp4KEZsPhKQdBVXk0skediol9X 6bJZu2VknHHGVCUs> (дата звернення: 10.04.2025).

13. Соболев В. М., Мусіюк І. О. Тенденції зайнятості в умовах цифрової економіки. *Бізнесінформ*. 2020. № 10. С. 143–148.

14. Максимовська Н. О., Вегеріна А. В. *Науковий вісник ужгородського університету*. 2019. Вип. 1 (44). С. 106–110.

15. Дослідження дозволля і культурних потреб міської молоді в Україні: Звіт соціологічного дослідження. Український культурний фонд. Cedoss. 2020. 136 с. URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/doslidzhennya_dozvillya_i_kulturnyh_potreb_miskoї_molodi_v_ukraini.pdf (дата звернення: 25.03.2025).

16. Демократія, права і свободи громадян та медіаспоживання в умовах війни: Звіт загальнонаціонального соціологічного дослідження. Київський міжнародний інститут соціологічних досліджень (КМІСД). 2022. 59 с. URL: https://www.kiis.com.ua/materials/pr/20220817_z/Doslidzhennya%20Демократія%2C%20права%20і%20свободи%20громадян%20та%20медіаспоживання%20в%20умовах%20війни.pdf (дата звернення: 10.04.2025).

17. Ордановська О. І., Осипенко О. В., Єфремов О. М. Дослідження особливостей інтернет-спілкування підлітків в сучасних умовах. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 11(29). С. 550–565.

18. Поведінка українців онлайн: Звіт соціологічного дослідження. Дослідницька кампанія Kantar Ukraine, 2024. URL: <https://www.kantar.com/ua/inspiration/advertising-media/in-ones-shell> (дата звернення: 25.03.2025).

19. Буковська О.О. Мазур Т.В., Анищенко Л. О. Вплив соціальних інтернет-мереж на соціалізацію молоді. *Габітус*. 2021. Вип. 29. С. 48–52.

20. Мишок Р. Р. Соціально-політична інтернет-поведінка у структурі сучасних українських інтернет-практик. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 37. С. 153–157. URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/37_2022/25.pdf (дата звернення: 25.03.2025).

21. Думки і погляди населення України щодо державних електронних послуг у 2023 році: Аналітичний звіт. КМІС, Міністерство цифрової трансформації. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/analitichnyy-zvit-dumky-i-pohlyady-naselennya-ukrayiny-shchodo-derzhavnykh-elektronnykh-posluh-u-2023-rotsi> (дата звернення: 7.04.2025).

Анотація

Мачуліна І. І. Вплив цифровізації на соціальні практики молоді: основні тенденції та ризики. – Стаття.

У статті здійснений комплексний аналіз впливу цифровізації на соціальні практики сучасної української молоді. Визначено, що сучасне суспільство характеризується значним зростанням ролі цифровізації в житті сучасної особистості, що породжує реальний і віртуальний рівень буття в різних сферах життєдіяльності. Зокрема, особлива увага приділяється саме молоді, як представнику цифрового покоління, яка є більш адаптованою до сприйняття та трансляції нових форм культури, а також є активним споживачем та користувачем сучасних технологій в повсякденних практиках.

Розглянуто вплив цифровізації та новітніх технологій на такі практики молоді, як: освітні практики; практики в сфері зайнятості та праці; дозвілєві практики та сфера розваг; практики спілкування; споживчі практики у сфері шопінгу; практики взаємодії з політичними, громадськими структурами.

Комплексний аналіз впливу цифровізації на соціальні практики молоді вказує на те, що використання інтернет-технологій в сучасному суспільстві стає невід’ємною складовою соціальних практик молоді майже у всіх сферах життя, що веде до часткового, а іноді й до повного переміщення взаємодії із соціумом у віртуальний простір. Разом з тим, формування та розвиток цифрового суспільства, з однієї сторони, надає нові можливості, сприяє розвитку сучасної молоді, допомагає швидше адаптуватися до умов сучасного суспільства, а з іншої – породжує певні труднощі та ризики, серед яких інтернет-залежність, обмежена соціалізація, зниження інтелектуальних здібностей людини, психологічні розлади, кіберзлочини, різноманітні інтернет-шахрайства тощо. Така дуалістична природи цифровізації породжує необхідність формування інформаційно-цифрової культури та розвитку медіаграмотності сучасної молоді.

Ключові слова: цифровізація, інтернет, інформаційні технології, соціальні практики, інтернет-практики, молодь, ризики, інформаційно-цифрова культура.

Summary

Machulina I. I. The impact of digitalization on the social practices of youth: main trends and risks. – Article.

The article provides a comprehensive analysis of the impact of digitalization on the social practices of modern Ukrainian youth. It is determined that modern society is characterized by a significant increase in the role of digitalization in the life of a modern individual, which generates a real and virtual level of being in various spheres of life. In particular, special attention is paid to youth as a representative of the digital generation, which is more adapted to the perception and transmission of new forms of culture, and is also an active consumer and user of modern technologies in everyday practices.

The impact of digitalization and new technologies on such practices of youth as: educational practices; practices in the field of employment and labor; leisure practices and the field of entertainment; communication practices; consumer practices in the field of shopping; practices of interaction with political and public structures is considered.

A comprehensive analysis of the impact of digitalization on the social practices of youth indicates that the use of Internet technologies in modern society is becoming an integral part of the social practices of youth in almost all areas of life, which leads to a partial, and sometimes complete, shift of interaction with society to the virtual space. At the same time, the formation and

development of a digital society, on the one hand, provides new opportunities, promotes the development of modern youth, helps to adapt more quickly to the conditions of modern society, and on the other hand, creates certain difficulties and risks, including Internet addiction, limited socialization, a decrease in human intellectual abilities, psychological disorders, cybercrimes, various Internet frauds, etc. Such a dualistic nature of digitalization creates the need to form an information and digital culture and develop media literacy of modern youth.

Key words: digitalization, Internet, information technologies, social practices, Internet practices, youth, risks, information and digital culture.